

SAMBŪRIS „LIETUVA YRA ČIA“

Informacinis biuletenis Nr. 14 (2019-01-31)

• KALBA • ŠEIMA • ŠVIETIMAS • TEISINGUMAS •

SAMBŪRIO „LIETUVA YRA ČIA“ TREČIOJI SUEIGA

2019 m. vasario 2 d., Vilnius, Arsenalo 3A

VILNIAUS PILIES ARSENALAS (Taikomosios dailės muziejus)

DARBOTVARKĖ

11.00. Dalyvių registracija.

11.30. Muzikinė įžanga.

12.00. Sueigos atidarymas. Tautinė giesmė.

12.05. Arvydo Juozaičio pranešimas.

12.20. Užsienio svečių sveikinimai.

12.30-12.40. Gintaras Songaila: Programos nuostatų pristatymas.

12.40 – 12.45. Jonas Vaiškūnas: Nacionalinė kultūra, tapatybė ir valstybės saugumas.

12.45 -12.50. Tomas Aleknavičius: Jaunimas ir ateitis.

12.50 – 12.55. Liutauras Stoškus: Savivalda ir bendruomeniškumas.

13.00 - 13.30. Lietuvos regionų atstovų pasisakymai

Kauno regionas: Algimantas Rusteika:

Klaipėdos regionas: Virginija Martusevičienė.

Šiaulių regionas: Alius Valys.

Žemaitija: Marijus Čekavičius.

Panevėžio regionas: Kazys Grabys.

Sūduva ir Dzūkija: Gintaras Skamaročius.

13.30-14.00 - Pertrauka

14.00 — Arvydas Juozaitis skelbia Prezidento rinkimų komandą.

14.03 – 14.10 – Valdas Vižinis apie numatomus darbus.

14.10 – 14.15 – Rima Čepurnienė apie vyresniosios kartos agitaciją.

14.15 -14.20 – Nerijus Baltrukonis apie bendruomenių stiprinimo strategiją.

14.20 -14.50 – Diskusijos, pasisakymai.

14. 50 – informacija apie asociacijos Sambūris „Lietuva yra čia“ steigimą (Arvydas Juozaitis, Gintaras Songaila, Markas Marcinkevičius).

15.00 Sueigos pabaiga.

15.00 – 15.30 - Sambūrio steigėjų susirinkimas. Įstatų patvirtinimas.

15.30 – 17.00 – Dalykiniai pasitarimai.

Į Sueigą atvykstantys Arvydo Juozaičio rėmėjai ir talkininkai registruojasi [ČIA](#)

ARVYDO JUOZAIČIO LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO RINKIMŲ PROGRAMOS PAGRINDINĖS NUOSTATOS

Neoliberalusis globalizmas — didžiausias pavojus Lietuvos ateičiai.

Lietuvos politinis elitas per pastaruosius dešimtmečius nematė reikalo veiksmingai įtakoti **neoliberalizmo praktikos, leido sukurti socialinę nelygybę, milžinišką atskirtį, sukelti šalyje nematyta socialinę įtampą.**

Visa tai sąlygojo pragaištingo masto emigraciją ir nesiliaujančią net kelių visuomenės sluoksnių nuskurdinimą.

Susidarė uždaras politinis procesas, kuris iškreipia demokratiją, slopina piliečių ekonominę ir politinę aktyvumą, neleidžia kurtis alternatyviems politiniams judėjimams.

Lietuvos Atgimimo Sąjūdis 1988-1990 metais judėjo Vasario 16-ios kryptimi, link **nacionalinės valstybės.**

Lietuvos Atgimimo Sąjūdis žadėjo ir jau kūrė socialiai orientuotą, bendro gėrio principais pagrįstą ekonomiką.

Tačiau tas darbas buvo trumpas.

Prezidentas turi visas Konstitucijos garantuotas viešąsias galias, kurios gali pasukti ekonomiką bendro gėrio plėtros link.

Mes remiame technologinių pokyčių inovacijas. Jos jau dabar neatsiejamos nuo globalizacijos, pozityviosios globalizaciją. Tai — ne ideologinis globalizmas. Globalią energiją mes turime panaudoti lokaliai — namuose.

Tautai nereikia saugoti tautiškumo, kai jis skleidžiasi natūraliai, teikdamas perspektyvas gyvenimui ir kūrybai Tėvynėje.

Prigimtinės nacionalinės valstybės tradiciškai tampa konstitucinėmis demokratijomis. Priešinga tendencija — eurofederalizmas.

Šalies politinis elitas ilgai ir atkakliai nenorėjo matyti Europos federalizavimo praktikos; nenorėjo jis matyti ir gilėjančios prarajos tarp skurdo ir kapitalo.

Eurofederalizmas dabar jau skatina mūsų skurdą.

Skurdo rizikos grupių proporcija Lietuvoje nepaliaujamai auga: jaunimo grupėje skurdo rizikos lygis — per 25%, pensinio amžiaus grupėje — 33%.

Neoliberalaus turinio švietimas — dar viena Lietuvos atsilikimo priežastis. **Švietimo sistema silpnina jaunosios kartos sąsajas su Tėvyne.** Jaunuomenės tendencijos-ketinimai emigruoti vos baigus mokslus katastrofiškai aukštos — beveik 90%.

Visuomenės apklausos rodo, kad jauni lietuviai — labiausiai materialistinėmis „vertybėmis“ gyvenanti karta ES šalių tarpe.

Tačiau tuo pat metu jaunimo nedarbas Lietuvoje labai aukštas — 12%.

Sveikatos ir gyvenimo trukmės rodikliais Lietuva yra viena paskutiniųjų šalių Europos Sąjungoje.

Lietuva pirmąją ir patyčių antikultūros baruose.

Apleista ir gimstamumo skatinimo politika, mažėja vidutinis vaikų skaičius vienai moteriai (vos viršija 1,6 vaiko).

Visa tai būtina ryžtingai keisti.

Neoliberalizmo ideologija, persimetusi į vyriausybės programas kaip vėžys ir mažina valstybės galias; neoliberalizmas silpnina viešosios politikos instrumentus.

Sukurtos palankiausios sąlygos monopolistams, oligopolijoms. Smulkus ir vidutinis verslas išgyvena maro laikus.

Kairysis neoliberalizmas kuria **globalią „politinio korektiškumo“ sistemą**, kuri Lietuvoje itin sparčiai naikina tikrą, atstovaujамąją demokratiją. Neoliberalųjų vertybių nepripažįstantys piliečiai ir net vieši asmenys, politikai yra persekiojami už krikščioniškas pažiūras bei įsitikinimus.

Kilnūs žmogaus teisių apsaugos tikslai bei lygių galimybių siekiai jau kone paversti karikatūra.

Lietuvoje, kitose šalyse, kur nugalėjo neoliberalizmas ir oligarchinė ūkininkavimo sistema, naikinamos realios žmogaus laisvės, teisės, o pagaliau ir Europos tautų kultūra.

Vakarų Europoje neigiamasis globalizmas pasireiškia dar vienu aspektu — skatinant legalią ir nelegalią migraciją. Pigi užsienio darbo jėga dar sparčiau stumia lietuvius iš Tėvynės.

Dirbančiųjų ir gyvenančiųjų iš socialinių išmokų (pensijų ir pašalpų) skaičius tuoj bus lygus — 50 ir 50 %.

Visa tai būtina ryžtingai keisti.

Siekdami išvengti nacionalinės-socialinės katastrofos, turime kuo greičiau sudaryti palankiausias sąlygas linkusiems dirbti. Taip į ūkį gražintume ekonomiškai apmirusius žmones.

Atėjo lemtinga valanda.

Privalome imtis skubių valstybės masto veiksmų, kurie paskatintų socialines inovacijas.

Visa tai mes iš esmės keisime, gražindami ir gerindami savo Tėvynę.

Privalome pripažinti, kad iki šiol vykdyta tik trumparegiška, fragmentiška ir inertiška valstybės politika, sukūrusią „dvi Lietuvos“.

Lietuva turi ir privalo būti viena.

2019.02.01

Vilnius

Arvydo Juozaičio rinkiminės programos santrauką žr. 5 – 18 psl.

Renginiai, dalyvaujant Arvydui Juozaičiui

2019-02-04, 17:00-19:00 Rež. R.Kudzmanaitės dok. filmas „Aš priglaudžiau prie žemės širdį“. Dalyvauja rež. R. Kudzmanaitė ir rašytojas A. Juozaitis, Klaipėda, H. Manto 25, I. Simonaitytės viešoji biblioteka

2019-02-05, 12 val. Priekulė, Klaipėdos raj.

2019-02-05, 15 val. Veiviržėnai, Klaipėdos raj.

2019-02-05, 18 val. Gargždai, Klaipėdos raj.

2019-02-06, 11:00 Kurmaičių km. Kretingos raj., Įmonė P. Varkojis ir Ko, Mokyklos g. 4

2019-02-06, 13:00-13:45 Salantų gimnazija, 9-12 kl. Mokiniai

2019-02-06, 14 val. Salantų biblioteka

2019-02-06, 17:30 Kretinga muziejus

2019-02-07, 12 val. Varnių g. 2, Tverų kultūros rūmai

2019-02-07, 17 val. Turgaus g. 8, Klaipėdos biblioteka

2019-02-08, 12:15 Palangos reabilitacinė ligoninė

2019-02-08 14:30 Klaipėda, Šviesos g. 3, Klaipėdos aklujų biblioteka

---

Daugiau informacijos apie Arvydą Juozaitį galite rasti interneto svetainėje arvydasjuozaitis.lt

ATGARSIAI

Romualdą Ozolą prisimenant

Šiandien, sausio 31 d., Seime paminėjome Romualdo Ozolo 80-metį. Ši sukaktis be paties Romualdo širdį smelkė gėla. Šiandien kaip niekad Lietuvai trūksta Jo žodžio, Jo išminties, Jo karšto atsidavimo Tautai ir Tėvynei...

Romualdai, ačiū už „Lietuva, kuri yra ČIA“. Mus įkvėpė Tavo tezė, kurią parašei „Literatūroje ir mene“ dar Brežnevo laikais (1982 metais) – „Pasaulis yra ČIA“, priešpastatydamas savo poziciją Tomo Venclovos kosmopolitizmui. Mes tik perfravome Tavo teiginį – „Lietuva yra ČIA“.

Iki kokios būsenos priėjome, kad turime įrodinėti natūralius dalykus: medis turi augti, Lietuva turi būti ČIA.

Ir bus. Kelio atgal nėra.

Talka

Bičiuliai, norinčius prisidėti prie mano rinkiminės kampanijos kviečiu užpildyti savanorio [anketa](#) ir prisijungti prie bendrų darbų Dievui, Tėvynei ir artimui.

Padėka

Tautiečiai ir bendrapiliečiai, vertinu Jūsų paramą. Esu dėkingas už pasitikėjimą.

Kiekvieno Jūsų indėlis tarsi ranka Baltijos kelio grandyje – įkvėpia, stiprina ir kviečia į pergalę.

Arvydas Juozaitis.

KVIEČIAME PAREMTI ARVYDO JUOZAIČIO RINKIMINĘ KAMPANIJĄ FINANSIŠKAI

- 12 eur. nedeklaruojantiems savo turto ir pajamų.
- Deklaravus turtą ir pajamas – iki 8850 Eur. (tačiau neviršijant 10% 2017m. deklaruotų metinių pajamų).
- Mokėjimo paskirtis: „Parama“, <Jūsų asmens kodas>
- Parama (jeigu remiama kelis kartus) turi neviršyti nurodytos sumos visos rinkiminės kampanijos metu.

Sąskaita: Arvydas Juozaitis
Medicinos bankas
LT97 7230 0000 8371 5478

SAJŪDIS 1988-2019

Pastabas bei pasiūlymus prašome rašyti el. p. adresu dalia.eigirdiene@gmail.com

ARVYDO JUOZAIČIO LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO RINKIMŲ PROGRAMOS PAGRINDINĖS NUOSTATOS

Ižanga

Būtinumą dalyvauti rinkimuose nulėmė ypatingas pavojus Lietuvos ateičiai, kuri mūsų šaliai primetė **neoliberalusis globalizmas**. Lietuvos, kaip ir kaimyninės Latvijos, politinis elitas per pastaruosius dešimtmečius nesurado jam veiksmingų priešnuodžių, nepaisant akivaizdžiai pražūtingų pasekmių, pasireiškiančių nesiliaujančia masine emigracija, augančia piliečių geografine bei socialine atskirtimi, savižudybių rekordais ir kitais savinaikos reiškiniais.

Lietuvos piliečiai jau daug metų ieško išeities iš aklavietės, tačiau uždaras politinis procesas iškreipia demokratiją ir slopina alternatyvių politinių judėjimų kūrimąsi. Tikrasis atsakymas neoliberaliajai sistemai – tai Atgimimo Sąjūdžio atkurta, Vasario 16-osios principais pagrįsta **nacionalinė valstybė**. Būtent ji sudaro pamatą iš tiesų šiuolaikiškai ekonominei ir socialinei politikai, kuri dažnai vadinama **laimės ekonomika**, pabrėžiant, kad šalies piliečių gyvenimo kokybės augimo rodikliai yra svarbesni negu vien BVP augimas.

Po įstojimo į Europos Sąjungą Lietuvos BVP išaugo bene daugiausiai tarp visų ES valstybių, tačiau išaugo ir socialinė atskirtis, pagal kurios rodiklius esame antri nuo galo po Bulgarijos. Prezidentas turi visas reikalingas viešąsias galias keisti tokią socialinę ekonominę politiką, atkuriant joje ryšį su siekiamais rezultatais, su tautos gerove (matuojama laimės indeksu).

Įvardindami ideologinį globalizmą, skiriame jį nuo **technologinių pokyčių globalizacijos**, nuo valstybių sienas peržengiančių inovacijų, mokslo pažangos, kuri labai svarbi tautos ateičiai. Priešybę globalizmui ir kosmopolitizmui sudaro nacionalizmas¹, kitaip tariant, tautiškumas, titulinės tautos savastimi paremta valstybinė santvarka. Europinėje erdvėje – tai klasikinės nacionalinės valstybės, jų **konstitucinės demokratijos, priešingos eurofederalizmui**.

Geografinė ir socialinė atskirtis – esminė lietuvių nelaimingumo, tad ir masinės emigracijos, priežastis. Dvi Lietuvos, kurių viena išsivaikšto. Antrajai, kuri pasilieka, nuo to nebus geriau. Teks išlaikyti senstančią visuomenę ir infrastruktūrą, kuri yra skirta 4 mln. gyventojų. Šalies politinis elitas ilgai ir atkakliai nenorėjo matyti šios tendencijos. **Skurdo rizikos** grupių proporcija Lietuvoje nuolat auga (studentiško amžiaus jaunimo grupėje skurdo rizikos lygis viršijo 25%, o pensijinio amžiaus piliečių tarpe - viršijo 33%).

Lietuvos jaunimas patiria trijų rūšių spaudimą emigruoti. Tiesioginė priežastis – jų pačių objektyvi socialinė būklė, įskaitant nepalankias sąlygas kurti šeimą. Vyresnės kartos būklė parodo, ko jauni piliečių kartai tikėtis (krinta valstybės prestižas). O trečioji priežastis – tai neoliberalaus turinio švietimas, kuris ne tik **programiškai silpnina jaunosios kartos sąsajas su Tėvyne**, tačiau diegia materialistines vertybes, skatina konkurencines nuostatas “žiurkių lenktynėms” dėl didesnių pajamų, turto bei aukštesnio socialinio statuso.

Besimokančio jaunimo motyvacija emigruoti greitai gali pasiekti jau ir 90% pirmiausia dėl didžiulių skirtumų tarp realybės ir tarp sistemos išugdytų lūkesčių. Visuomenės apklausos atskleidžia, kad **jauni lietuviai tarp ES šalių pasižymi labiausiai materialistinėmis, į didesnę turta ir aukštesnę socialinį statusą orientuotomis nuostatomis**². Esame rekordininkai ir dėl empatijos trūkumo, dėl patyčių ir žeminimo antikultūros. Šią padėtį būtina ryžtingai keisti.

Politikai ir pareigūnai dažnai giriasi, kad užimtumo rodikliai esą gerėja. Toks “gerėjimas” vyksta dėl to, kad nerandantys darbo tiesiog emigruoja. Nedarbas tarp jaunimo Lietuvoje išlieka

¹ Romualdas Ozolas, puoselėdamas Vydūno įžvalgas apie tautiškumą, kaip kelią į žmogiškumą, netgi teigė, kad nacionalizmas tai yra tikrasis humanizmas.

² LR Seimo nutarimas dėl demografijos, migracijos ir integracijos politikos 2018-2030 patvirtinimo (Nr. XIII-1484)

aukščiausias (siekia 12%). Ši tautos egzistencijai svarbi tikslinė grupė tebėra apleista. Drauge **apleista ir gimstamumo skatinimo politika** (mažėja vidutinis vaikų skaičius vienai moteriai – dabar jis vos viršija 1,6).

Pagal vidutinę gyvenimo trukmę Lietuva Europos Sąjungoje yra atsilikėlė, o tikėtina **vyru vidutinė gyvenimo trukmė yra mažiausia Europos Sąjungoje**. Lietuvos viešoji politika liko abejinga pagrindiniam žmogaus laimės sandui – sveikam gyvenimui.

Neoliberalizmas žalingas Lietuvai ne tik dėl to, kad jis siekia mažinti valstybės galias, tuo pačiu silpnindamas ir viešosios politikos instrumentus. Ir ne tik dėl to, kad kuria palankias sąlygas monopolistams, todėl naikina smulkų verslą (tai nebūdinga klasikiniam liberalizmui). Vartotojiškos nuostatos susiliejo su kairuolišku vertybiniu reliatyvizmu, tradicines sanklodos griauančia **socialinės inžinierijos ideologija**. Ją mėginama pateikti kaip „Vakarų vertybes“.

Itin ryškus tokio neoliberalizmo pavyzdys yra **genderizmas**, kai net ir lytiškumas skelbiamas socialiai sukonstruotu dalyku, agresyviai propaguojant antimokslines ir žalojančias „lyties keitimo“ operacijas bei kitą „translytiškumą“, įvairių tipų „šeimas“. Tolerancija kitai lytinei orientacijai paprastai pridengiama jos propaganda. Visa tai veda į šeimos, kaip svarbiausios visuomenės institucijos, griovimą, į „lygias teises“ įsivaikinti.

Kairysis neoliberalizmas kuria **globalią „politinio korektiškumo“ sistemą**, kuri ir Lietuvoje degraduoja į antidemokratinę, klasikiniam liberalizmui priešingą tvarką, persmelkiančia net ir ugdytą. Neoliberalių vertybių nepripažįstantys piliečiai imami persekioti už jų pažiūras bei įsitikinimus. Kilnūs žmogaus teisių apsaugos tikslai bei lygių galimybių siekiai virsta savo karikatūra - žmogaus laisvės ir orumo priešybe, o drauge ir Europos tautų kultūrų naikinimu.

Vakarų Europoje globalizmas pasireiškia daugiausia nelegalios migracijos skatinimu. Tačiau Lietuvoje jis pasireiškia **tautos išsivaikščiojimu**. Darbo pajamas turinčių namų ūkių skaičius tuoj susilygins su gyvenančiais iš socialinių išmokų. Demografinė krizė gali tapti lemtinga.

Akivaizdu: jei pasiryžtame gelbėtis, privalome imtis ypatingų valstybinių veiksmų, **socialinių inovacijų**, kardinaliai keičiant iki šiol vykdytą nesavarankišką, trumparegišką, fragmentišką ir inertišką politiką (įskaitant ir ydingą valstybės valdymą, kuris atvedė į „dviejų Lietuvų“ formavimąsi, augino piliečių nepasitikėjimą valstybės institucijomis, nusivylimą valstybe). Nebėra laiko žaisti įprastų politinių ir biurokratinių žaidimų. Tie piliečiai, kurie lyg niekur nieko ir vėl rinksis neoliberalią politinę kryptį, veda Lietuvą į pražūtį.

I. TARP KETURIŲ LIETUVOS TVIRTOVĖS BOKŠTŲ

Čia pakartosime viešai jau išdėstyta sampratą apie pagrindinius keturis bokštus, kuriais turėtų remtis šalies vadovas – lietuvių kalba, šeima, švietimas ir teisingumas.

Šiuos bokštus, kaip ir visą tvirtovę dengia **lietuvių nacionalinė kultūra**, kurioje slypi mūsų gyvybinės jėgos, mūsų savastis. Nacionalinė kultūra, kaip rodo tarptautiniai tyrimai - tai pagrindinis tautos kūrybingumo ir pažangos variklis. Investicijos į kultūrą apsimoka. Jai negali būti taikomas likutinis finansavimas.

Prezidento misija yra puoselėti ir ginti šalies bei tautos tapatybę, istorinę atmintį ir savimonę, kovoti dėl palankių sąlygų tautos kūrybinių galių saviraiškai. Šiais globalizmo laikais tai tampa svarbiausiu ir drauge sunkiausiu įgyvendinamu **nacionalinio saugumo** uždaviniu.

Tačiau tarp Lietuvos tvirtovės bokštų, valstybės „kieme“ vyksta tautos **socialinis ir ekonominis gyvenimas**. Jis klostosi nesėkmingai, todėl turi tapti ypatingu šalies vadovo rūpesčiu, verčiančiu imtis ryžtingų priemonių. Nuo pradėdame dėstyti pagrindines rinkimų programos nuostatas.

1.1. Skubūs pokyčiai, nukreipti į jautriausias tikslines grupes.

Klasikiniai socialinės nelygybės mažinimo ir **vidurinės klasės plėtros** būdai, kurie iki šiol taip ir nebuvo įgyvendinti Lietuvoje yra būtini, tačiau ir jų nebepakanka. Tobulesnis ir didesnis BVP perskirstymas susidariusių socialinių problemų jau nebeišspręs. Tuo labiau to nepadarys laisvoji rinka bei įprasti ekonominio augimo skatinimo svertai.

Viešųjų finansų švaistymo ir korupcijos suvaldymas reikšmingai prisidėtų, kontroliuojant valstybės išlaidas. Tačiau vien tik šios priemonės negali užtikrinti viešojo sektoriaus finansavimo kokybės. Mažėjant dirbančių piliečių skaičiui, kyla viešojo sektoriaus degradacijos grėsmės.

Prezidentas, bendradarbiaudamas su valdančiąja koalicija turėtų skatinti tvarius socialinės ir ekonominės politikos pokyčius, atsargiai tobulinant mokesčių sistemą, kad BVP persikirstymas pasiektų 35%. **Mokesčių bazė būtų plečiama**, visų pirma įvedant prabangos turto mokesčius. Tai leistų kokybiškiau finansuoti viešąjį sektorių. Mokesčių progresijos laiptai turi būti statūs, kad netrikdytų vidurinės klasės formavimosi.

Nepagrįstų mokestinių lengvatų turėtų būti atsisakoma, tačiau apskritai lengvatų politika turi atsizvelgti į **konkurencinę kaimyninių valstybių aplinką**, palankias sąlygas smulkaus ir vidutinio verslo plėtrai bei verslo pradžiai (startui iš viso atleidžiant nuo pelno mokesčių). Siekiama kurti sąlygas piliečiams patiems atsistoti ant kojų, save išlaikyti. Vidutinis atlygis už darbą per kelis metus turėtų išaugti mažiausiai 50%, o minimalus atlygis turi pasiekti 50% vidutinio atlygio. ES struktūrinius fondus privalu kreipti kokybiškų darbo vietų kūrimui.

Jei esminio persilaužimo nepasieksime, laukia liūdna 2030 prognozė Lietuvoje: 40% sumažės jaunuolių skaičius 25 - 34 m. amžiaus grupėje, o 65 - 69 m. amžiaus gyventojų skaičius padidės 27%. Lietuvos regionai ištuštės, šalis neteks savo gyvybingumo ir konkurencingumo. Dabartinė valdančioji koalicija teisingai įvardino sprendimo raktą - tai **regioninė politika**. Tačiau iš 2017 metais patvirtintos „Baltosios knygos“ matyti, kad numatomos priemonės lėtos, abstrakčios, neambicingos. Tikslai ir vėl menkai tesusieti su norimais rezultatais.

Išdėstyti dalykai yra įprasta vykdomosios valdžios sritis ir Prezidentas iki šiol menkai tegalėjo į ją įsikišti, tad būtų socialinėje ir ekonominėje politikoje kandidatui būtų logiška apsiriboti vien pačiomis bendriausiomis nuostatomis. Visgi Arvydo Juozaičio programoje **pagrindinis vaidmuo skiriamas būtent vidaus politikai**. Tarptautinė šalies vadovo misija tėra pagrindinės misijos vidaus politikoje pratęsimas. Vidiniam **nacionaliniam interesui teikiama pirmenybė**.

Kritinė padėtis šalyje reikalauja ypatingų, intervencinių priemonių, kurias inicijuoti gali ir privalo būtent šalies vadovas. Pagrindinė jų nuostata – **kurti pokyčius**, o ne tik reaguoti į tai, kas vyksta. Didžioji ekonominė politika jau nebesusiveda vien į užsienio ir vidaus investicijų skatinimą, kuris yra reikalinga, ryžtingai vykdytina, tačiau ir nebepakankama strateginė kryptis. Valstybė turi imtis gilesnio vaidmens, plėtodama **socialinės ekonomikos** sektorių.

Bėgant paskui įvykius, paskui vykstančią šalies depopuliaciją, siūloma naikinti Lietuvos kraštų socialinę švietimo, sveikatos apsaugos, kultūros ir kitą infrastruktūrą, taip tik toliau skatinant tai, kas dabar ir vyksta – Tėvynės tuštėjimą. Tačiau **ekonominės ir socialinės politikos kryptis turi būti priešinga**, nei siūlo neoliberalūs politikai – reikia gaivinti Lietuvos kraštus (regionus) ir skatinti išeivių repatriaciją, kur tik įmanoma panaudojant, o ne griaunant esamą infrastruktūrą.

Kandidatas į Prezidentus turi **strateginį pasiūlymą** kaip tai padaryti - kaimiškųjų savivaldybių socialines išmokas gaunančius namų ūkius įtraukti į sveikų produktų, taip pat vietinių paslaugų ir darbų mainus per **trumpąsias prekybos grandines** vietos bendruomenėse. Šitokių vietinių mainų grandinių plėtra padėtų sukurti socialinę infrastruktūrą, atsparia finansinių krizių ciklams ir dedančią pagrindą žaliajai ekonomikai, kuriai Lietuva turi tinkamas sąlygas.

Tokiam vietinės ekonomikos gaivinimui ir bridimui iš skurdo rizikos duobės, siūlome panaudoti per savivaldą diegiamas **vietinių pinigų sistemas**. Į tokias vietinių mainų asociacijas pakliūtų tik smulkus ir vidutinis verslas, savanoriai asmenys. Esame parengę projektą specialaus įstatymo, kuris sudarytų sąlygas šiai strategijai įgyvendinti.

Projektas numato steigti centrinę instituciją, kuri turėtų išimtinės vietinių pinigų emisijos teises (Tautos išdas). Siūloma vietinių atsiskaitymų sistema (angl. *Local exchange trading system*), kaip ir kitose ES šalyse, veiktų lygiagrečiai eurui. Atsiskaitymų vienetus kiekvienoje teritorijoje, kurie pagal kai kuriuos bruožus nėra klasikiniai pinigai, siūlome **pavadinti vietiniais litais**, atitinkamai pagal kiekvieną savivaldybę (Raseinių litai, Skuodo litai ir pan.).

Vietinių litų sistemos plėtra nepaneigia galimybės, kad šalia euro bus grįžta ir prie **nacionalinės valiutos**. Ypač jei kils ES ekonominė krizė. Antai ir Vokietija juodai dienai parengė markės gražinimo projektą.

1.2. Kiti intervenciniai valstybės vadovo veiksmai vidaus politikoje

1. Sveika gyvensena, piliečių fizinis aktyvumas ir skandinaviško tipo „**sporto visiems**“ plėtra turi tapti realiu horizontaliu, tarpinstituciniu valstybės prioritetu, taikomu plačiajai visuomenei, o ypač jaunimui.

Sporto visiems strategija nepaneigia tikslinių priemonių aukštų pasiekimų sporto vystymui būtinybės. Platus olimpinis judėjimas, steigiant regioninius jo centrus pagal latvių pavyzdį, sudaro tokių pasiekimų pamatą. Aukštasis sportas kuria valstybės tarptautinį žinomumą ir prestižą. Didesnis dėmesys turi būti skiriamas ir parolimpiniam judėjimui.

2. Valstybė garantuoja sveikatos priežiūrą. Asmens sveikatos priežiūros **paslaugos turi būti prieinamos**, nepriklausomai nuo socialinės padėties.

Sveikatos apsaugos sistemoje pagal turto kiekį vienam gyventojui Lietuva pirmauja Europos Sąjungoje, o pagal lėšų skyrimą vienam gyventojui esame gale. Šias disproporcijas būtina keisti, užtikrinant **tvarų sveikatos sistemos finansavimą**, visuomeninių lėšų perskirstymą sveikatai, siekiant, kad nedidėtų namų ūkio išlaidos gydymui.

Nors rinkoje egzistuoja santykinai didelis vaistinių kiekis, gyventojai patiria itin dideles išlaidas, išigydami vaistus. Tai lemia monopolinė tarptautinių farmacijos įmonių padėtis, vaistinių tinklų koncentracija. Palengvinti šią padėtį gali Prezidento parama, įveikiant konkurencijos ribojimus.

Ekspertų teigimu, **gydytojo atlyginimas** turėtų sudaryti 3000 eurų, tuo sustabdant gydytojų emigraciją. Privalomam sveikatos draudimo fondui tam reikia 800 mln. eurų. Įvertinant tai, kad kitoms asmens sveikatos priežiūros įstaigų tinklo reikmėms (pastatų išlaikymui, maitinimui, įrangos, medikamentų įsigijimui ir kt.) du dešimtmečius bazinės kainos nebuvo indeksuotos, sveikatos apsaugos sistemos finansavimą reikėtų didinti 1 mlrd. 200 mln. eurų.

Tačiau jei visos kompleksinės priemonės padidintų vidutinę **tikėtiną Lietuvos piliečių gyvenimo trukmę** iki skandinaviško lygio (10-čia metų), ekspertų vertinimu šios viešosios investicijos atsipirktų. Būtina didinti sveikatos paslaugų skaidrumą ir atskaitomybę. Atsiliekame diegdami ir plėtodami **e-sveikatos paslaugas**, turinčias palengvinti apsikeitimą duomenimis ir pagerinti pacientų eilių valdymą.

Sveikatos priežiūros įstaigų **tinklo pertvarka** turi būti atsargi ir lanksti, didinant savivaldos vaidmenį, derinant sveikatos ir globos paslaugas, plėtojant sveikatos ir rekreacinį turizmą.

3. Socialinio verslo plėtra nepakeičia valstybės **socialinio draudimo**, socialinės apsaugos pažeidžiamiesiems asmenims sistemos. Asmenų, kurie patys negali pilnai savimi pasirūpinti, orus gyvenimas yra valstybės garbės reikalas.

Demografinė krizė kelia iššūkius valstybinio socialinio draudimo sistemai. Bet Lenkijos pavyzdys rodo, kad senatvės pensijų ir kitų socialinių išmokų didinimui rezervų yra. Nors Lenkijoje BVP vienam gyventojui yra panašus kaip Lietuvoje, ar net mažesnis, tačiau senatvės pensijos yra vidutiniškai 75% didesnės negu Lietuvoje. Tai rodo **spragas socialinio draudimo valdyme** ir galimybę pasiekti bent 50% didesnių vidutinių pensijų lygį, kuris dabar vos viršija 300 eurų.

Būtina laikytis strategijos, kad vidutinis nedarbo išmokos dydis (šiuo metu beveik siekia 300 eurų) neprilygtų minimalioms algoms iš darbo, net kai dirbama nepilną darbo laiką. Darbo kodekso lankstumas turi būti samdomojo darbuotojo teisė, o ne darbdavio privilegija.

Trišalė taryba ir kolektyvinės darbo sutartys – **būtinai socialinės politikos įrankiai**, kurių veiksmingumą reikia plėtoti, stiprinant profesines sąjungas.

Nedera slėpti **riziką, susijusią su antros pakopos pensijų kaupimo fondais**. Rytų Europoje (nedidelę išimtį sudaro tik Lenkija bei Čekija) Pasaulio banko iniciatyva buvo pritaikytas Lotynų

Amerikos modelis, kai pensijų kaupimas vyksta per privačius fondus, daugiausia priklausančius bankams. Nors tokios reformos, kai pensijų kaupimas būtų perduodamas socialiniam verslui, kaip tai yra daroma Vakarų Europoje, kažin ar įmanomos, tačiau būtina plėtoti profesionalių socialinių įgaliotinių, valdant pensijų fondus, paslaugas.

4. Gamtinės aplinkos puoselėjimas, tvarus gamtinių išteklių naudojimas (derinant jį su žaliosios ekonomikos politika). Krizė dėl miškų kirtimo ir medienos naudojimo parodė, kad dėl neoliberalių reformų gamtinių išteklių naudojimas vis intensyvėja, išryškėjo tendencija nepaisyti **viešųjų gamtos saugos interesų**. Prezidentas įgyvendins Labanoro Žygio 2018m. spalio 13d. manifesto nuostatas.

Gerovei užtikrinti reikia gamtos išteklių: naudingųjų iškasenų, miškų, žemės, maisto, oro ir vandens, tačiau neretai jie naudojami sparčiau negu atsinaujina. Tapkime **aplinką gerinančia, o ne jai kenkiančia tauta**. Tautiniai papročiai ir dvasinis paveldas skatina tokį požiūrį.

Siekiant mažinti medžiagų sunaudojimą jos yra naudotinos pakartotinai ir perdirbtinos, iš atliekų **išgaunant vertingas medžiagas**, mažinant išmetamųjų teršalų kiekį. Apie savo veiklą ir poveikį aplinkai turime būti geriau informuoti. BVP matuojama pinigine verte, bet ne tai, ko negalima nupirkti, pavyzdžiui, švari aplinka.

Daugelis aplinkosaugos problemų yra tarptautinio pobūdžio, todėl Lietuvos Respublikos Prezidentas privalo aplinkosaugą įtraukti į tarptautinės politikos prioritetus.

5. Energetinė nepriklausomybė, saugumas, kaštų optimizavimas ir plėtra. Dėl energetikos bazinio poveikio socialinės ir ekonominės politikos veiksmingumui, jai būtinas išskirtinis aukščiausių valstybės pareigūnų dėmesys, tvari ir nuosekli politika. Dėl **kritinės energetinio saugumo svarbos** regiono šalys turi išnaudoti Vilniuje įsteigtą NATO energetinio saugumo kompetencijos centrą, pritraukiant tarptautinio lygmens ekspertus.

Pagrindinės Lietuvos energetikos strategijos iki 2050 m. strateginės kryptys nekinta, jos yra nuosekliai vykdytinos: energetinis saugumas, atsinaujinančios energetikos plėtra, tausus energijos vartojimas, Lietuva - energetikos inovacijų centras.

Būtina kurti bendrą **Baltijos valstybių elektros energijos tinklą ir rinką**, integruotą į Šiaurės šalių elektros energijos rinką (NordPool ir NordBalt). Iki 2019 m. pabaigos būtina užtikrinti, kad Baltijos šalių elektros tinklai galėtų veikti kaip **sala izoliuoto darbo režimu** (ne tik techniškai atsijungti nuo BRELL žiedo, bet ir teisiškai, drauge su Estija ir Latvija, atsiskirti nuo atitinkamos sutarties).

Turi būti siekiama, kad **galutinės elektros energijos kainos** pramonei ir gyventojams Lietuvoje būtų ne didesnės nei regiono valstybėse (Estijoje, Skandinavijos šalyse, Suomijoje, Lenkijoje). Atsivėlgiant į grėsmes, kurios kyla Baltarusijai statant rytų ekonomikos poreikiams skirtą dujų saugyklą, būtina užtikrinti, kad Inčukalnio dujų saugykla ir SGD terminalas **veiktų kaip bendra sistema**.

6. Ūkio plėtra, ekonomikos inovacijos, finansai. Valstybės ekonominės politikos prioritetai per daugelį metų nesikeitė: a) efektyvios sistemos, skatinančios ūkio inovatyvumą, kūrimas; b) tiesioginių užsienio investicijų pritraukimas ir ekonominės infrastruktūros plėtra, c) šalies regionų netolygumo mažinimas (kaip matome, šis prioritetas pasiliko gana deklaratyvus); d) eksporto skatinimas ir ekonominės diplomatijos stiprinimas; e) verslo aplinkos gerinimas.

Pasaulio bankas pagal savo metodiką įvertina pasaulio šalių ir regionų verslo aplinką. Lietuva 2017 m. šioje srityje esą pasiekė aukščiausią kada nors turėtą poziciją – 16 vietą tarp 190 šalių ir yra **palankiausių pagal verslo sąlygas pasaulio valstybių** 20-uke.

Tarp ES valstybių narių Lietuva esą užima 6 vietą ir aplenkia tokias valstybes kaip Airija (17 vieta), Latvija (19 vieta), Vokietija (20 vieta). Deja, šie pasiekimai neatsispindi masinėje emigracijoje. Tai rodo, kad neoliberalų iškeliamas konkurencingumas pats gerovės neužtikrina.

Didžiausios šalys investuotojos tebėra Švedija, Nyderlandai ir Vokietija. Ekspertai siūlo sparčiai plėsti investicijoms tinkamų sklypų įrengimą ir intensyvuoti **investicijų pritraukimo** rinkodaros veiklą. Tačiau ši veikla lieka neatleistinei vangiai.

Iki 2015m. veikė ilgalaikė Lietuvos ūkio plėtotos strategija. Šiuo metu integruotos strategijos Lietuva nebeturi. O ji, kaip ir **Lietuvos ekonominės plėtros scenarijai**, yra būtina. Šiam tikslui būtina pritraukti Lietuvos mokslo institucijas ir tarptautinius ekspertus.

Nors iki 2020 metų veikia **Inovacijų skatinimo programa**, ji nėra efektyvi - Lietuva ženkliai atsilieka ES erdvėje pagal investicijas į mokslinių tyrimų ir eksperimentinės veiklos plėtrą.

Iki 2016m. Seime veikė Informacinės visuomenės plėtros komitetas, kuriam buvo priskirtas ir inovacijų politikos formavimas ir technologinė pažanga, panašiai kaip Suomijos parlamento **Ateities komitete**. Dabar patiriame inovacijų skatinimo politinio centro panaikinimo Seime pasekmes. Prezidentas inicijuos sugrįžimą prie pasiteisinusių **inovacijų valdymo modelių**.

Lietuvos politikos elitas pramiega „ketvirtąją pramonės revoliuciją“ (vokiečių įvardintą kaip **Pramonė 4.0**). Tai naujas ekonomikos raidos etapas, pasižymintis tokių technologijų kaip didieji duomenys, dirbtinis intelektas, daiktų internetas, robotika, 3D spausdinimas ir pan. sinteze, jų fizine, skaitmenine, net biologine sąveika. Lietuvos tyrėjai turi neeilinių pasiekimų šioje srityje, tačiau valstybė į jų veiklą mažai investuoja.

Pagal verslo išlaidas moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai atsilieka nuo ES vidurkio daugiau nei 4,5 karto. Lietuvoje nėra **veiksmingos sąjungos tarp taikomojo mokslo ir verslo**. Tokią padėtį būtina radikaliai pakeisti, tobulinant mokestines lengvatas, atnaujinant mokslo tyrimų vertinimo rodiklius. Kvalifikuotų tyrėjų ir specialistų parengimo programos turi būti orientuojamos į ekonomikos ir socialinei plėtrai būtinų kompetencijų žemėlapi.

Valstybės investicijos į Lietuvą 2007–2016 metų laikotarpiu į inovacijų sistemą bei verslo ir mokslo bendradarbiavimo skatinimą investavo daugiausia Europos Sąjungoje (**628 mln. eurų**), tačiau rezultatai nuvylė – 2016 metais Europos inovacijų švieslentėje Lietuva užėmė 24 vietą tarp 28 šalių. Valstybės investicijų **kaštų ir naudos analizės sistema** neveikia, švaistomos lėšos. Tai reikia užkardyti įstatymu.

Lietuvos kaimo plėtros 2014-2018m. programa, naudojant ES lėšas, siekia beveik 3 mlrd. eurų. Šios lėšos bus įsisavintos, už jų panaudojimą atsiskaitoma. Bet poveikis nacionalinei ekonomikai ir išsivaikščiojančios tautos gerovei neaiškus. Programa atitinka ES prioritetus. Nacionalinius prioritetus ji atitinka tik formaliai, nes jų strateginė vertė neaiški. Neaiškus ir šios bei kitų programų tęstinumas **naujoje ES finansinėje perspektyvoje**³.

Nors Lietuva daugmaž laikosi fiskalinės drausmės, bet pagal **viešųjų finansų tvarkymą** yra vertinama kaip viena paskutiniųjų ES, neretai net nepatenka į pasaulio valstybių šimtuką. **Viešųjų pirkimų sistema** yra griozdiška ir neveiksminga, ji neatitinka savo pagrindinio tikslo apriboti viešųjų lėšų švaistymą ir užkardyti korupciją.

Lietuvos bankas realiai nevaldo komercinių kredito įmonių veiklos standartų. Greičiau yra atvirkščiai - **užsienio kapitalo bankai** valdo ne tik rinką, bet ir pačią šalies finansų politiką. Finansų krizės metais šalies finansų ir kredito sistema veikė socialiai labai neatsakingai, nėra garantijų, kad ji naujų krizių laikotarpiais elgtųsi atsakingiau.

Prezidentas, kartu su kitomis valstybės institucijomis, su teisėkūros subjektais, privalės užtikrinti tiek apribojimus, tiek ir kitą teisinę tokios atsakomybės aplinką, socialiai orientuotą **draudimo sistemos** veikimą. Tikslinga plėsti kredito unijų ir savišalpos formų „rinkos dalį“.

Lietuvos finansų ir kredito, kaip ir monetarinės politikos valdymas nuo 2015 metų yra perduotas Europos centriniam bankui, kuris sprendžia **bendrus eurozonos uždavinius**, bet ne nacionalines

---

3

http://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/LT_versija/Veiklos_sritys/Kaimo_pletra/Lietuvos_kaimo_pletros_2007-2013%20m._programa/Kaimo_pletros_%202007-2013%20metu_galutinio_vertinimo_%20ataskaita_2016%2012%2016.pdf

problemas. Europos centrinis banko pagrindinis tikslas – „palaikyti kainų stabilumą euro zonoje“, mažesnę, bet artimą 2 proc. dydžiui infliaciją vidutiniu laikotarpiu.

Stabilios kainos prisideda prie tvaraus ekonomikos augimo ir gyventojų gerovės kėlimo. Bet Lietuvoje šis uždavinys nėra pasiektas, daugiausia dėl prekybos tinklų piktnaudžiavimų ir kitų oligopolinių verslo struktūrų vykdomo sąžiningos konkurencijos apribojimo.

Todėl Prezidentas turėtų inicijuoti **didėsių galių suteikimą** Konkurencijos tarnybai ir vartotojų teisių apsaugos sistemai. Konkurencijos tarnybos tyrimų veiksmingumas turi būti didinamas, suteikiant šiai institucijai net specialiųjų tarnybų operatyvinės veiklos galimybes.

Sankcijos dėl konkurencijos ribojimų taip pat turi būti veiksmingos. Kai kuriais atvejais valstybė turėtų imtis intervencinių kainų politikos, paslaugų bei prekių kokybės užtikrinimo priemonių. Šiuo požiūriu svarstyтина net ir nacionalinio komercinio banko idėja. Prezidentas didins savo įtaką **valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos** veiklai.

Prezidento institucija aktyviai dalyvaus europinėse diskusijose dėl **eurozonos ateities** ir euro reformų, didinant nacionalinių politikų svorį ir atsižvelgiant į skirtingus ekonominius ciklus ES šalyse. Taip pat – dėl ES finansinių krizių prevencijos priemonių.

1.3. Strateginiai pokyčiai valstybės valdyme.

Iš akivaizdžiai matomo poreikio tiesiogiai įsiterpti į egzistencinius tikslus praradusia, pačiai sau veikiančia, „bukuojančia“ viešojo administravimo sistema ir piliečių bendrajam gėriui susvetimėjusią viešąją politiką, darytina išvada, jog daugelis Lietuvos problemų yra susiję su **sisteminėmis valstybės valdymo ydomis**.

Vienu ypu, neįtraukiant analitinių akademinų ir ekspertinių pajėgų, šios problemos išspręsti neįmanoma. Būtina sukurti mokslinę grupę ar net nuolat veikiančią institutą valstybės valdymo pertvarkai rengti. Dar iki tol, kol bus parengtos tokios gairės ir veiksmų planas, siūlomi tokie **strateginiai vidaus politikos veiksmai**:

1. Valstybės ardymo iniciatyvų stabdymas. Piliečių, visuomeninių ir politinių organizacijų spaudimas, kompetetingų institucijų išvados privalo sustabdyti dabar veikiančią politinį kursą į Lietuvos išvalstybinimą, į nacionalinės valstybės galių silpninimą, į valstybinės savimonės ištrynimą, į jos funkcijų perdavimą „laisvajai rinkai“ bei privačioms iniciatyvoms.

2. Strateginė valstybės komunikacija turi įgyti priešingą, negu dabar, kryptį – ne į globalizmą bei eurofederalizmą, bet į šalies bendrąjį gėrį, į jos nacionalinius interesus.

Akivaizdus valstybės ardymo pavyzdys, kuris parodo ir Lietuvos **viešosios erdvės užvaldymo** mastus, Lietuvos ateičiai žalingos neoliberalios ideologijos vyravimą bei valstybingumo erozijos tempus – tai daugybinės pilietybės įvedimo iniciatyva.

Konstituciniai pilietybės pagrindai bei pats pilietybės institutas verčiamas tik patogiu priedu kitų šalių pilietybes išsigijusiems išeiviams ar netgi tiems, kurie sugrįžtų. **Naikinama pareiga savo valstybei**, atsakingas jos šeimininkas, kuriami dviejų rūšių piliečiai, kai privilegijuotoji rūšis – tai ta, kuri prisiima išpareigojimus kitai valstybei. Apsimetama, kad per daugybinę pilietybę būtų išlaikomas išeivių ryšys su savo šalimi, tačiau iš tiesų taip būtų tik skatinama emigracija ir savo valstybės išsivadėjimas. Išeivių tikrą ryšį su savo tėvyne ir galimybę grįžti, atstatant Lietuvos pilietybę sau, savo vaikams ir vaikaičiams užtikrins **Lietuvio pasas**.

Lietuvio paso įstatymų paketo priėmimas privalo būti gretinamas su **išeivių repatriacijos ir reintegracijos** Tėvyneje programa.

3. Tautos suverenių galių atkūrimas. Konstitucinio teismo reforma. Dabartinė politinė sistema nutolo nuo Sąjūdžio idealų, konstitucinių atkurto valstybės principų. LR Konstitucinis teismas pamynė ir uzurpavo suverenias Tautos galias, kurias gina Konstitucija, pakirto principą, kad valdžios galios kyla iš suverenios Tautos valios per visuotiniu referendumu priimtą Konstituciją.

Konstitucija riboja valdžios galias valstybės piliečių atžvilgiu, bet Konstitucinis teismas 2014 m. liepos 11 d. nutarimu Nr. KT36-N10/2014 apribojo pačią Konstituciją, nužemindamas ją žemiau neaiškaus statuso „europinių išipareigojimų“. Iki tol ES teisė, kaip ir ratifikuotos tarptautinės sutartys, **niekada nebuvo aukštesni už pačią Konstituciją** ir nėra nė vienos ES šalies, kuri taip traktuotų savo statusą.

Tautos palaikymą gavęs Prezidentas privalės sugražinti **Konstitucijos viršenybės principą**, o Konstitucinio teismo „konstitucinę doktriną“ nuleisti žemiau pačios Konstitucijos. Teismas turi aiškinti ar įstatymai ir kiti teisės aktai atitinka Konstituciją, o ne jo paties nuolat kintančią doktriną. Šį tikslą pavyks įgyvendinti tik drauge su Seimu įgyvendinant Konstitucinio teismo reformą, skatinant viešas ekspertų ir piliečių diskusijas.

1994 m. Konstitucinio Teismo doktrina neleido riboti tiesioginės piliečių įstatymų leidybos teisės. Piliečių siūlomo teisės akto priėmimo referendumu iniciatyvos neturėjo teisės riboti ne tik VRK, bet net ir Seimas, nes piliečiai taip **tiesiogiai išreiškia** suverenias tautos galias, kurios yra aukštesnės už Tautos atstovybės galias. Tačiau po dvidešimt metų Konstitucinis Teismas nusprendė priešingai: kad VRK gali piliečių iniciatyvinės grupės nė neregistruoti, jei tik jai, pavyzdžiui, kiltų įtarimas, kad šitokios piliečių grupės siūlomi Konstitucijos pakeitimai esą prieštarauja Konstitucijai, jos vientisumui (t.y., „europiniams išipareigojimams“, kurie staiga tapo svarbiausia Konstitucijos dalimi).

Šitaip VRK užkirto kelią piliečių teisei rinkti 300 000 piliečių parašų dėl lito išsaugojimo. Euras buvo įvestas, sąmoningai nepaisant Tautos valios ir Konstitucijos. Prezidentas imsis rimtų teisinių iniciatyvų, užkertant kelią tokiam **Konstitucinio teismo piktnaudžiavimui** savo galiomis, nes jis šitaip iš piliečių atima jų valstybę.

4. Demokratinė savivalda, dalyvaujamosios ir tiesioginės demokratijos plėtra. Be piliečių tikro dalyvavimo valstybės valdyme ir be oraus valstybės šeiminko savijautos neįmanoma sustabdyti tautos išsivaikščiojimo.

Piliečių sprendžiamoji galia į šeiminkiškas įveiklinimas ugdomi nuo pamatų – savivaldoje. Pagrindinė valstybės vadovo strateginė linija privalės būti **savivaldos įgalinimas**, vietinių pajamų augimas ir viešosios infrastruktūros plėtros galimybės, priklausomai nuo savivaldos sprendimų efektyvumo.

Bus diegiamos įvairios naujos piliečių dalyvaujamosios demokratijos formos, įgalinamos jau esamos, gerbiant viešosios politikos socialinę partnerystę, kuriant ir puoselėjant įvairias visuomenines tarybas, profesinius rūmus ir kitas savarankiškai veikiančias asociacijas; bus siekiama jų dialogo, visokeriopai skatinama **savanorystės kultūra**, įtraukiant iš darbo rinkos pasitraukusius asmenis, jaunimą.

Konsultaciniams referendumams užtektų surinkti 100 000 piliečių parašų. Numatome siūlyti atsargias rinkimų sistemos reformas, pavyzdžiui, įvedant **neigiamą reitingavimą**, kaip Latvijoje, suteikiant politinėms partijoms lygias sąlygas rinkimų kampanijos metu.

5. Valdymo sistemos ir viešojo administravimo tobulinimas. Valstybės institucijų sąveika ir **kompetencijų pasidalijimas** turi tapti rimtų diskusijų objektu. Lietuva valstybės atkūrimo laikotarpiu pasirinko parlamentinę sistemą, kurioje labai svarbų vaidmenį atlieka Tautos renkamo Prezidento institucija. Tačiau šitos institucijos santykis su vykdomąja valdžia, o tuo pačiu ir atsakomybės pasidalijimas nėra aiškus.

Net ten, kur Prezidentas turi didesnes galias (nacionalinė gynyba ir saugumas, užsienio politika, teisėsauga) funkcijų pasidalijimas ir sąveika turi būti aiškesnės. Prezidento vaidmuo kitose vidaus politikos srityse turi būti taip pat didesnis, jei šiai institucijai yra paliekama atsakomybė už vykdomąją valdžią. Kita vertus, **Prezidento atsakomybė** neturėtų mažinti valdančios partijos ar koalicijos atsakomybės Tautos atstovybėje.

Turi būti užtikrintas strateginis valstybės valdymas ir nacionalinių interesų įgyvendinimas. NATO ir ES yra tik geopolitinės priemonės **nacionaliniams interesams** užtikrinti, bet ne pats strateginis tikslas. Viešoji politika atsakinga pirmiausia savo piliečiams, tarnauja jų bendro gėrio tikslams, o ne kokioms nors tarptautinėms organizacijoms. Tik pasirinkus tokią išėities poziciją, iš viso įmanoma užtikrinti atsakingą valdymą.

Viešasis administravimas gali būti veiksmingas ir vientisas, tik jeigu yra užtikrinta valstybės tarnautojų ir pareigūnų **asmeninė atsakomybė**, kai yra formuluojami aiškūs ir išmatuojami uždaviniai, laiko kontrolė, aiškios pareigos ir skatinimas.

Pagrindinių tikslų bei uždavinių tęstinumą mėginama užtikrinti per partijų susitarimus. Tai gerai, tačiau būtina užtikrinti ir vykdomosios valdžios strategijų tęstinumą, jų realumą, veiksmingą **horizontalų tarpinstitucinį ir vertikalų regioninį bendradarbiavimą** bei aiškia konkrečių uždavinių įgyvendinimo stebėseną. To iki šiol dar nepavyko padaryti. O tai reiškia nekokybišką valstybės valdymą, papildomas korupcijos galimybes ir atitinkamas socialines pasekmes. Prezidentas turi pasirūpinti, sutelkti visus įmanomus resursus, kad kokybiškas valstybės valdymas taptų **nacionaliniu uždaviniu**.

2018m. rugsėjo 20d. patvirtinta „Demografijos, migracijos ir integracijos politikos 2018–2030 m. strategija“ jau esą nustatė horizontalius ilgalaikės **demografinės politikos** tikslus, tačiau jie labai kuklūs, „valdiški“. Keliami tautos išlikimo tikslai, bet atsakymo į šiuos iššūkius nėra. Galima sakyti, kad tokia strategija tai tėra „tvaraus pasidavimo strategija“.

Ją įgyvendinus, dėl didelės emigracijos ir mažo gimstamumo natūrali gyventojų kaita vis tiek nebūtų užtikrinta. Iš esmės siekiama, kad vos 2030 m. Lietuva tik priartėtų prie natūralios gyventojų kaitos galimybių (1,9 vaiko vienai moteriai), pasiektų migracijos pusiausvyrą. Net ir tokia **bedantė strategija** dabartinei valdymo sistemai kažin ar įkandama.

6. Teisėkūros tobulinimas. Lietuvos Respublikos Seimo veikla užstrigo **pirmoje valstybės atkūrimo stadijoje**, kai reikėjo forsuoti daugelio įstatymų ir kitų teisės aktų priėmimą, nuolat taisyti klaidas, daug ką daryti vis iš naujo, ir t.t. Tokia praktika nepasikeitė iki šiol. Seimo svarstomų teisės aktų skaičius per metus sudaro apie 5000, iš kurių apie pusę yra priimama.

Tai nepalyginama su senųjų demokratijų praktika, kai per metus svarstomi šimtai, o priimama dešimtys teisės aktų, ir jie po to jau nėra nuolat taisinėjami. Ten užtenka laiko fundamentaliau apsvarstyti kiekvieną projektą drauge su socialiniais partneriais, diskutuoti viešoje erdvėje. **Politinių sprendimų priėmimo centras** perkeliamas į parlamentą, auga pasitikėjimas jo veikla.

Tokią praktiką reikėtų perkelti ir į Lietuvos Seimą. Jei Prezidento galių stabdyti beprasmę ir nekokybišką teisėkūrą neužtektų, svarstyтина **konstitucinė reforma**, pereinant prie dviejų rūmų sistemos (tarsi atskeliant nuo Seimo „aukštųjų rūmų“ grupę, kuriai būtų patikėtos „sanitarinės“ Senato funkcijos). Panašiu keliu eina ir tokios nedidelės valstybės, kaip pvz. Norvegija, tokiu keliu prieš tris dešimtmečius nuėjo Airija, nors šių valstybių teisėkūra buvo žymiai kokybiškesnė, negu Lietuvos.

II. ILGALAIKĖS STRATEGINĖ GAIRĖS. VIDAUS POLITIKOS „BOKŠTAI“.

Nepaisant sparčiai kintančio pasaulio, yra dalykų kurie bent Lietuvoje neturėtų kisti. Todėl siūlomos šios ilgalaikės, Lietuvos Respublikos Prezidento remiamos vidaus politikos gairės:

1. Lietuvių kalba.

Lietuvių kalba – nacionalinės kultūros ir **tautos gyvenimo dvasinis pamatas**. Kartu tai pasaulinės reikšmės vertybė ir kūrybingo mąstymo šaltinis. Ugdant lietuvių kalbą būtina ugdyti ir kalbos jausmą, jos grožio suvokimą, ypatingą lietuvišką žodyną, prasminius žodžių santykius (lietuvių kalba ypatinga dar gyvais etimologiniais ryšiais tarp žodžių).

Viešoji erdvė ir naujausios technologijos turi būti nuolat lietuvinamos. Lietuvių kalba itin tinka semantinių technologijų vystymui. Joms suteiktina strateginė pirmenybė.

Valstybės finansuojamas ugdymas turi vykti pirmiausiai **valstybine kalba**, ginant lietuvių kalbos vartojimą taip pat ir studijų programose. Valstybinės lietuvių kalbos konstitucinis statusas turi būti stiprinamas, priimant **konstitucinį valstybinės kalbos įstatymą**.

Viešieji užrašai turi būti rašomi valstybine kalba, papildomi užrašai kitomis kalbomis leidžiami tik pagal įstatymu nustatytas išimtis.

Vietovardžiai ir asmenvardžiai viešuose lietuviškuose tekstuose (išskyrus mokslinius) turi būti rašomi lietuviška forma (esant reikalui, įrašant ir originalią svetimvardžio formą, kaip tą ir siūlė dar V. Kudirka).

Piliečių asmens dokumentuose jų vardai ir pavardės rašomi valstybine kalba. Latvijos pavyzdžiu, piliečiui pageidaujant kitame paso puslapyje gali būti užrašyta ir vardo bei pavardės forma kita kalba.

2. Nacionalinis švietimas, studijos ir mokslas. Tautos švietimas – tai jos ateitis, **tapatybės puoselėjimas** per kartas, kai švietimo turinys ugdo piliečius, savo valstybės patriotus. Ir drauge – reikalingiausių žinių perdavimas ir **asmenybės gebėjimų** ugdymas.

Dabartinės valdančios koalicijos pagrindinė politinė partija (LVŽS) dar prieš rinkimus deklaravo tokį siekį: „*sukursime ir įveiklinsime vientisą mokytojų rengimo, kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemą*“. Deja, koalicinės vyriausybės neoliberalizmas nulėmė, kad po rinkimų buvo pasielgta priešingai. Esama mokytojų rengimo sistema buvo sugriauta, o nieko nauja kol kas nesukurta.

Švietimo ir mokslo ministerija turi išskirtinę ilgalaikę reikšmę **tautos ir valstybės raidai**. Švietimo ir mokslo ministras turi būti skiriamas ne partinių derybų būdu, bet tik Prezidento iniciatyva, atsižvelgiant į šalia Prezidento institucijos įsteigtos, švietimo bendruomenės atstovaujančios **Švietimo ir mokslo tarybos** rekomendacijas.

Mokytojų profesija yra ypatinga, valstybei ji yra centrinė ir jų tinkamas parengimas yra sisteminis valstybės uždavinys. Mokytojui neužtenka vien jo disciplinos žinių. Ugdymas yra kūrybinis darbas, reikalaujantis specifinių įgūdžių ir išmanymo. Ugdyme neturėtų būti taikoma gamyklinio efektyvumo samprata, mechaniški, niveliuojantys standartai. Svarstyтина galimybė priimti specialų įstatymą, kuris apibrėžtų išskirtinį mokytojo statusą.

Lietuvos švietimui ir mokslui tikslinga skirti ne mažiau kaip 6 proc. BVP. Kita vertus, turi būti užtikrinta visapusiška ugdymo kokybė, mokykla turėtų parengti mokinius savarankiškam gyvenimui, atsižvelgiant į jo individualias savybes ir galimybes. ŠMM privalo numatyti ir tikslinio finansavimo programas valstybei ir atskiriems jos regionams reikalingoms specialybėms. Atitinkamai turėtų būti **vertinamas ir mokytojo darbas**. Vidutinis atlyginimas už pilną krūvį turėtų viršyti vidutinį atlyginimą šalyje 50%..

Mokytojai, dirbantys mažų miestelių ir kaimiškose vietovėse turėtų būti skatinami papildomai. Mokytojai, vykstantys į gretimą Lietuvai kraštą lietuviškas mokyklas, turi gauti atlygio priedus. Visose mokyklose turi būti užtikrinta **vienoda valstybinės kalbos išmokymo kokybė**, užtikrinant mokiniams lygias galimybes, užbaigus mokyklas.

Tautinių mažumų mokyklose dalis dėstomųjų dalykų gali vykti nevalstybine ugdymo kalba. Kitose mokyklose turi būti užtikrintas **lietuvių etninės kultūros ugdymas**, tiek integruojant šį ugdymą į bendrą ugdymo programą, tiek numatant ugdymo valandas kaip atskiro privalomo dalyko, tiek kaip pasirenkamo, tiek sudarant galimybę susipažinti per neformalų ugdymą.

Ugdymo programose turi būti numatytos ir kitos galimybės kūrybiškumui ir mąstymo gebėjimams ugdyti (**šachmatų panaudojimas mokyklose**, ir pan.). Turi būti suteiktos papildomos galimybės gabiems mokiniams, skirtingam mokymosi tempui.

Mokslininkų ir tyrėjų atlyginimų dydis turi sustabdyti protų nutekėjimą, sudarant ir palankias sąlygas vystyti aukščiausios kokybės tyrimus Lietuvoje, kooperuojantis su ES ir pasauliniais centrais. Lietuvių mokslininkai dirbantys ir gyvenantys užsienyje skatinami panaudoti savo žinias Lietuvoje.

Studijų programose turi būti sudarytos **lengvatos ir integravimosi sąlygos užsienio lietuviams**. Valstybė turi skirti stipendijas gabiems studentams mokymuisi užsienyje toms specialybėms, kurios yra Lietuvai reikalingos pagal **kompetencijų žemėlapi**. ŠMM privalo numatyti ir tikslinio finansavimo programas valstybei ir atskiriems jos regionams reikalingoms specialybėms.

Lietuvos istorijos, lietuvių kalbos ir literatūros bei kiti lituanistiniai tyrimai turi būti vertinami pirmiausia pagal publikacijų Lietuvoje rodiklius. Valstybė turi skatinti **baltistinius tyrimus**, Lietuvos istorijos ir archeologinius tyrimus.

3. Teisingumas ir viešasis saugumas. Nusikalstamumas, šešėlinė ekonomika, jų plitimas ir **korupcinio valstybės užvaldymo** požymiai neigiamai veikia šalies ekonominę ir politinę gyvenimą, kas paskatina ir emigracijai (todėl STT vaidmuo čia yra esminis).

Finansinių nusikaltimų tyrimas (neteisėtas praturtėjimas, PVM, akcizo, pelno ir kitų mokesčių grobstymas, mokesčių vengimas, gyvenimas ne pagal pajamas, ir kt.) – tai Prezidento strateginio dėmesio sritis.

Vidaus saugumo politikos įgyvendinimui svarbu suvokti kokie yra **žvalgybos ir kontražvalgybos** esami padalinių pajėgumai. Norisi tikėti, kad minėtos institucijos nėra tik informacijos ir pažymų rašymo institucijos ir gali neutralizuoti grėsmes.

Šios institucijos turi būti kiek įmanoma savarankiškos, nepriklausomos nuo politikų ir **atsparios politinėms manipuliacijoms**. Žvalgybos ir kontražvalgybos pajėgumai turi būti stiprinami.

Būtina atlikti išsamią analizę, kiek pavyko **policijos reforma**, kiek ji padėjo suvaldyti nusikalstamumą, ar nenukentėjo ikiteisminių tyrimų kokybė. Būtina **stiprinti ikiteisminio tyrimo institucijas**, kelti jų kvalifikaciją.

Bausmių vykdymas ir probacija. Bausmės vykdymas skirtas nusikalstamą veiką padariusiam asmeniui perauklėti ir, kad bausmę atlikę asmenys turi geriau integruotis į visuomenės gyvenimą, taip mažinant pakartotinį nusikalstamumą.

Neseniai visą ciklą rašinių apie pataisos įstaigas („Pravieniškių mafija“), kurioje buvo aprašomi Pravieniškių pataisos įstaigose vykstantys procesai. **Sisteminėms pataisos įstaigų problemoms** spręsti turi būti skiriamas išskirtinis dėmesys.

Bus siekiama **tobulinti bausmių vykdymo ir probacijos sistemą**, kad bausmių vykdymas būtų skirtas nusikalstamą veiką padariusiam asmeniui perauklėti ir, kad bausmę atlikę asmenys galėtų efektyviai įsiliesti į visuomenės gyvenimą, šalinant pakartotinį nusikalstamumą.

Viešasis saugumas nuolat kinta ir susiduria su naujais iššūkiais, todėl atitinkamas reagavimas nacionaliniu mastu įtraukiant įvairius valstybinio valdymo sektorius yra labai svarbus. Tai ypač pasakytina apie **nepilnamečių nusikalstamumo prevenciją**.

Apsvarsčius su profesionaliais teisininkais, turi būti įgyvendintas senai žadėtas teismų sistemos **atvirumas visuomenei** – visuomenės atstovų (tarėjų) dalyvavimas teisminių bylų nagrinėjime. Prezidento vaidmuo įgyvendinant teisėjų atranką turi būti didinamas, didinant ir pasirinkimų skaidrumą.

Prokuratūros veikla turi būti griežtinama. Ypatingiems atvejams įvesti nepriklausomo, ypatingo prokuroro instituciją (specialiu įstatymu, panaudojant JAV patirtį). Nėra kito būdo užtikrinti teisėtumą ir pasitikėjimą sistema – tik įgyvendinti teisingumą stambaus masto ekonominiams nusikaltimams užkardyti.

Turi būti puoselėjama **nepriklausomos advokatūros sistema**, tačiau užkardant nusikalstamus sandorius. Tobulinti notarų ir advokatų savitvarką. Bus siekiama užtikrinti kvalifikuotą valstybės skiriamų advokatų veiklą, skiriant tam pakankamą finansavimą.

Privalu **pažaboti anstolių kontorų kainų politiką**, galimai sugrįžtant prie valstybinių anstolių sistemos ir griežtinant teismų sprendimų įgyvendinimą.

4. Šeima – tai svarbiausias ekonominės, socialinės ir kultūrinės politikos centras. Visos socialinės ir ekonominės politikos centru Lietuvoje turi tapti šeima (net ir namų ūkius tikslinga pervadinti šeimos ūkiais). Mokesčių politika turi būti skaičiuojama ir taikoma vienam šeimos nariui. **Tiesioginių išmokų sistema** už kiekvieną vaiką ir jų didinimas gausioms (trijų vaikų ir daugiau) šeimoms yra labai gerai, tačiau šios išmokos turi būti didinamos tiek, kad būtų pasiektas reikiamas demografinis efektas.

Tačiau būtina sugrįžti ir prie **mokesčių regresijos** šeimoms su vaikais (prie lengvatų neapmokestinamam minimumui taikymo, mokesčių progresijos netaikymo šeimoms su besimokančiu jaunimu, ir pan.).

Motinystės ir tėvystės atostogos turi būti siejamos su oriomis socialinėmis išmokomis, kurios nemažintų pragyvenimo lygio, lyginant su pasilikimu darbo santykiuose. Kita vertus, turi būti parengtos, skatinamos ir taikomos lanksčios sistemos derinant nėštumą bei motinystės (tėvystės) atostogas su galimybe dirbti, jauninant gimdymo amžių.

Svarbiausia tikslinė grupė jaunimas – siekiant paskatinti jį mokytis ir dirbti, kurti šeimas Lietuvoje. Dabartinė **būsto išigijimo ir kreditavimo sistema**, kuria per vienus metus pasinaudoja tik vos penki šimtai jaunų šeimų yra aiškiai nepakankama, todėl būtina parengti naują, suderinus ją su regioninės politikos priemonėmis, ir skatinant baigus mokslus pasilikti gyventi regionuose.

LGBT propaganda turi būti stabdoma. Bendrojo ugdymo sistemoje turi būti taikomos **šeimai ir gimstamumui didinti palankios programos**. Vietoj vadinamo „šeimos planavimo“ programų turi būti plėtojama abortų mažinimo programa (per metus Lietuvoje įvykdoma 5000 abortų) ir vaisingumo programos.

Genderizmo ideologijos (visokių išivaizduojamų socialinių lyčių ar translytiškumų ir vadinamų lyties keitimo operacijų, kurios neturi nei mokslinio, nei sveiko proto pagrindo) bei atitinkamų konvencijų (Stambulo) brukimas Lietuvai yra nepriimtinas.

Prezidentas sieks **atsaukti Vaikų teisių apsaugos pagrindų redakciją**, kuri įsigaliojo nuo 2018m. liepos 1d., ypač tą dalį, kuri nepagrįstai išplečia smurto sąvoką.

III. TARPTAUTINĖ POLITIKA IR NACIONALINIAI INTERESAI.

Dabartinė Lietuvos situacija tiesiog verčia Lietuvos Respublikos Prezidentą būti **ypatingai aktyviu vidaus politikoje**. Tačiau nacionaliniai interesai visada turi tarptautinę aplinką, ir jie neretai negali būti įgyvendinti be kryptingos užsienio politikos ir diplomatinėlių pastangų, be Lietuvos sėkmingo dalyvavimo tarptautinėse organizacijose bei veiklaus tarpvalstybinio bendradarbiavimo nacionalinio ir regioninio saugumo srityje.

Prezidentas, atstovaudamas Lietuvą ir vykdydamas savo konstitucines pareigas užsienio politikos bei nacionalinio saugumo srityje laikysis šių reikšmingiausių gairių, padedančių apginti **Lietuvos gyvybinius interesus** ir užtikrinti geresnę tautos ir valstybės ateitį:

1. Geopolitinis Lietuvos ir Latvijos tandemas. Lietuvos ir Latvijos sandraugos idėja nėra nauja, ją palaikydavo žymūs abiejų tautų kultūros ir visuomenės veikėjai. Tačiau konkrečios grėsmės bei galimybės, ir bendri abiejų tautų bei valstybių interesai **globalizacijos ir globalizmo epochoje**, dabar verčia ryžtingiau sugrįžti prie sandraugos idėjos, kuri užtikrintų politinę valią bendros abiejų tautų erdvės įgyvendinimui.

Politinėmis priemonėmis turi būti bendra informacijos, kultūros, švietimo ir mokslo erdvė. Tačiau tuo nebūtų apsiribojama. Tarpvalstybinės sutarties pagrindu būtų vykdomas dvišalis tarptautinės politikos koordinavimas, ekonominė ir socialinė sanglauda, būtų įsteigta bendra saugumo ir

gynybos erdvė, įgyvendinama jungtinė energetikos, transporto, aplinkosaugos politika. Plačiau apie Latvijos ir Lietuvos sandraugos strategiją žr. pagal interneto nuorodą⁴.

Lietuvos ir Latvijos vienybė yra svarbi ne vien papildoma kultūrine bei ekonomine sinergija ir didesnėmis galimybėmis drauge spręsti geopolitinius ir demografinius iššūkius, bet turi ir ilgalaikę **civilizacinę reikšmę**, didinančią abiejų tautų gyvybingumą bei užtikrinančią abiems tautoms geresnes istorines perspektyvas.

2. NATO ir strateginis atgrasymas.

NATO skėtis yra **vienintelė strateginio Lietuvos saugumo alternatyva**, nes ją nulemia visų pirma strateginis branduolinių pajėgų balansas. Lietuvos nacionalinis interesas – užtikrinti kolektyvinio saugumo sistemos veikimą. Tik jei tokia saugumo sistema veiks, Lietuva ir kitos Baltijos šalys gali susitelkti nacionalinės gerovės uždaviniams. Tačiau tai yra **taikios aplinkos kūrimo strategija**, nekuriant nestabilios pasienio valstybės įvaizdžio ir nuolatinės grėsmės atmosferos.

Į agresyvius Rusijos režimo veiksmus reikia reaguoti rimtai ir solidžiai, drauge su NATO partneriais, bendru balsu, nekeliant piliečiams ir tarptautinei aplinkai jokių abejonių, kad Lietuva ir visas NATO yra pasirengęs atremti bet kokią agresiją ar galimas provokacijas.

Santykiai su Rusija, kaip ir su kitomis rytų valstybėmis turi būti paremti blaiviu ir apskaičiuotu dialogu, diplomatija, o ne emocijomis. Kaip ir sankcijos Rusijai nėra ir negali būti kažkoks buitinis kerštavimas ar baudimas, bet yra bendros pastangos užtikrinti tarptautinės teisės laikymąsi, valstybių teritorinio vientisumo gerbimą, agresijos užkardymą.

Karinės ir saugumo priemonės sudaro vien tam tikras prielaidas NATO šalims toliau ramiai kalbėtis su Rusija dėl **Ukrainos teritorinio vientisumo atkūrimo**, destabilizacinių veikslių jos atžvilgiu nutraukimo, kaip ir dėl kiekvienos regiono šalies, įskaitant taikaus bendradarbiavimo interesų. Rūpindamasi Ukrainos padėtimi, Lietuva rūpinasi ir savo pačios, ir netgi Rusijos ateitimi.

NATO yra ir pagrindinis Lietuvos prioritetas ir santykiuose su ES šalimis ar „išorinėje“ ES politikoje. Lietuvai **nenaudingas bet koks santykių tarp ES ir JAV aštrinimas**, arba iliuzinių alternatyvų kūrimas (kaip Europos karinės pajėgos ar „nauja Europos saugumo struktūra“ be JAV ir be NATO). Todėl Prezidento, kaip ir viso diplomatinio korpuso pagrindinis uždavinys – medijuoti, kad nereikėtų rinktis tarp ES ir NATO ir kad nebūtų skirtingų ES bei NATO politikų Rusijos ir kitų rytų valstybių atžvilgiu, mažinti prieštaravimus ir ieškoti sutarimų.

Kita vertus, ES šalių veiksmai ar nenuoseklumai, kurie prieštarauja Lietuvos ir viso regiono saugumo interesams turėtų būti bendromis jėgomis suvaldomi (vienas iš tokių iššūkių – NORD STREAM projektas). Sankcijų Rusijai švelninimas turi būti siejamas su **konkrečia pažanga** dėl Ukrainos. Šioje srityje neleistinas bet koks bendro NATO ir ES balso skaldymas.

3. ES ir tėvynių Europa.

Prezidentas atstovautų tokią europinę politiką, kuri gerbia **ES šalių nacionalinį suverenitetą** ir konstitucinę santvarką. Europos Sąjungos federalizacijos vizija yra nepriimtina, o dėl bet kokių mėginimų ją įgyvendinti - siūlomi sprendimai turi būti teikiami piliečių referendumui. Lietuvos Konstitucijos pirmajam straipsniui prieštaraujantys siūlymai turi būti atmesti.

ES **migracijos krizė** parodė, kad būtinas bendras veikimas suvaldant nelegalią migraciją, o ne ją skatinant, ir kartu tai, kad kiekviena nacionalinė valstybė, jos kultūrinė tapatybė yra esminė vertybė tiek jai pačiai, tiek visai Europai. Šiuo pagrindu Europoje vėl kyla **tautų pavasaris**, o neoliberalusis isteblišmentas palaipsniui traukiasi.

Eurofederalizmas – tai tik kelias į Europos Sąjungos, o gal ir visos Europos pražūtį. ES ateitį ir naudingą veikimą gali užtikrinti tik **tėvynių Europa**, tik tokia sąjunga, kuri reiškiasi kaip tėvynių ir suverenių valstybių sąjunga.

Prezidentas atšauks (denonsuos) Lietuvos pritarimą Globaliam migracijos paktui.

4. Vokietija kaip strateginis Lietuvos partneris.

Vokietija sudaro **esminę ES ašį** ir ji yra didžiausia ekonominė galia (kaip ir užsienio investicijų šaltinis Lietuvai). Reikia tikėtis, kad Vokietija palaipsniui pasitrauks nuo savo neoliberalaus ir eurofederalistinio politinio kurso, didins savo minkštąsias ir kietąsias galias, savo įtaką NATO viduje ir bendroje ES politikoje Rusijos režimo atžvilgiu.

⁴ <https://www.facebook.com/arvydas.juozaitis.56/posts/147445542810556>

Lietuva drauge su kitomis Baltijos valstybėmis nuosekliai stiprins diplomatinis, ekonominius ir kultūrinius ryšius su Vokietija, sieks glaudaus bendradarbiavimo šalių nacionalinio saugumo ir gerovės pagrindams užtikrinti.

5. Šiaurės Europos dimensija.

Būtina išsaugoti Šiaurės Europos ir Baltijos šalių bendradarbiavimo struktūras, geriau panaudoti tokio bendradarbiavimo patirtį kuriant ES Baltijos regiono vystymo strategiją, sprendžiant regiono ekologines ir tvarios plėtros problemas, suvaldant masinę emigraciją iš Baltijos šalių ir nelegalią migraciją iš trečiųjų šalių. Būtina stiprinti **Baltijos asamblėjos** vaidmenį šia kryptimi. Taip pat ir sprendžiant regioninio saugumo problemas.

6. Bendradarbiavimas su Vyšegrado valstybių grupe.

Lietuva turėtų **vetuoti** bet kokius eurofederalistų bandymus palaužti Lenkijos ir Vengrijos nacionalinį suverenitetą ir nacionalinio saugumo interesus. Lisabonos sutartis leidžia ES šalims nepriimti ES institucijų kolektyvinių sprendimų, jei jie prieštarauja nacionaliniam saugumui. ES neturi teisės bausti už tokį pasirinkimą.

7. Teritorinė gynyba ir regioninis saugumas.

Įvykdžius politinių partijų susitarimo didinti asignavimus gynybai iki 2 proc. nuo BVP, krašto apsaugos finansavimas per kelis metus padidėjo 3 kartus (2020 m. jis galimai pasiektų 1 mlrd. eurų). Ekspertų teigimu, tai būtų beveik tiek pat, kiek šalies gynybai buvo skirta iš viso per pirmuosius 24-erius atkurto Lietuvos valstybingumo metus.

Šis finansavimo padidėjimas privalo sukurti visiškai kitokias tiek kokybiniu, tiek kiekybiniu požiūriu **Lietuvos ginkluotąsias pajėgas**, užtikrinti solidžią teritorinės gynybos sistemą, vystyti nacionalines technologijas, karinio pramoninio komplekso elementus, užtikrinti profesionalią sąveiką su NATO šalimis (įvedant aukštesnius NATO standartus), o pirmiausia su Baltijos šalių gynybos sistemomis. Tikslinga kartu su Latvija ir Estija organizuoti **bendrus ginkluotės ir amunicijos išsigijimus**, vystyti regioninę oro gynybos sistemą. Į tolesnius mėginimus didinti krašto apsaugos finansavimo proporciją reikėtų žiūrėti atsargiai.

Visuotinis šaukimas turi padėti sukurti rimtą karinį rezervą, organizuojant profesionalius jo mokymus. **Karinio pasirengimo pagrindai** turėtų būti įvesti į bendrojo ugdymo programas.

8. Informacinis atsparumas ir strateginė komunikacija.

Lietuva turi vystyti **strateginės komunikacijos patirtį** dezinformacijos operacijų užkardymui, puolimų prieš Lietuvos istorinę atmintį ir nacionalinį orumą sustabdymui. Tačiau būtinos sisteminės pastangos didinant plačiosios visuomenės ir tikslinių grupių informacinį atsparumą bei kritinį mąstymą, konsoliduojant nacionalinę kultūrą ir stiprinant nacionalinę tapatybę.

9. Diplomatinis tarnybų įveiklinimas nacionaliniams interesams

Lietuva turi kurti nacionaliniams interesams pasišventusių, kvalifikuotų diplomatų korpusą. Dabartinė **diplomatų rengimo sistema** neatitinka šių kriterijų. Reikia numatyti ir šaliai reikalingas diplomatų specializacijas (karinėje, kultūros, eksporto skatinimo ir kt. srityse). Kai į diplomatinės pareigas pritraukiami ne karjeros diplomatai, būtina organizuoti aukštos klasės mokymus ir kvalifikacijos kėlimo kursus.

Reikia tikėtis, kad ilgainiui Lietuvoje bus sukurta savita nacionalinės diplomatijos mokykla, drausminga, kūrybinga ir atvira inovacijoms.